

ELEKTRİK ENERJİSİ ARZ-TALEP DURUMU

Hacı İL ALIŞ - TEİAŞ Genel Müdür Vekili

Günlük yaşantının ayrılmaz bir parçasını oluşturan enerji, ülkelerin sosyo-ekonomik yapıları içerisindeki yerini ve önemini korurken, enerjinin önemli bir bileşenini oluşturan elektrik enerjisi ağırlığını giderek artan bir oranda geliştirmektedir.

Çağdaşlığın ve kalkınmanın bir simgesi olan elektrik enerjisinin tüm ülke sathında vatandaşın, sanayi ve tarımın ihtiyaçları için emre amade tutulması, her şeyden önce "Ulusal Elektrik Sistemi" olarak anılıp ülke genelinde yaygın bir yerleşimi ve şebeke ağı olan üretim-iletim hizmetlerindeki kalite ve devamlılığa bağlı bulunmaktadır.

2006 yılı sonu itibariyle, 27 bin 41 megavatı termik, 13 bin 144 megavatı hidrolik, jeotermal ve rüzgar olmak üzere Türkiye toplam kurulu gücü 40 bin 185 megavata ulaşmıştır. Toplam kurulu gücün yüzde 67.3'ü termik, yüzde 32.7'si ise rüzgar, jeotermal ve hidrolik santrallardan oluşmuştur.

2006 yılı sonu itibariyle brüt elektrik enerjisi talebi yüzde 8.2 artışla 174 milyar kilovatsaat ve puant güç talebi ise 2005 yılına göre yüzde 9.6'lık bir artışla 27 bin 594 megavat olarak gerçekleşmiştir. Toplam 175.7 milyar kilovatsaat üretim gerçekleştirilirken, 0.6 milyar kilovatsaat ithalat yapılmış, arz edilen toplam elektrik enerjisinden 2.2 milyar kilovatsaat ihracat gerçekleştirilmiş ve 174 milyar kilovatsaat olan tüketim talebi karşılanmıştır.

2006 yılı sonu itibariyle en yüksek tüketimin olduğu günde puant talep 27 bin 500 megavat, enerji tüketimi ise 174 milyar kilovatsaat olarak gerçekleşmiştir. Bu talebin tamamı üretim tesislerinden karşılanmış olup, ayrıca üretilen enerjinin 2.2 milyar kilovatsaati ihraç edilmiştir. Toplam 175.7 milyar kilovatsaat olan üretimin yüzde 48.4'ü EÜAŞ, bağlı ortaklık ve mobil santrallerinden, yüzde 9.4'ü otoproduktör santrallerinden ve geriye kalan yüzde 42.2'si özel şirket santrallerinden karşılanmıştır.

2007 yılında ise elektrik enerjisi talebinin bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 7'lik artışla 185.2 milyar kilovatsaat olacağı beklenmektedir. Bu talebi karşılamak üzere termik santrallerden 145.8 milyar kilovatsaat,

hidrolik ve rüzgar santrallerinden 41.9 milyar kilovatsaat olmak üzere toplam 187.7 milyar kilovatsaat üretime ilaveten 0.5 milyar kilovatsaat dış alım gerçekleşeceği ve 3.1 milyar kilovatsaat dış satımla enerji talebinin karşılanacağı tahmin edilmektedir. Bu yılda 241 milyar kilovatsaat olacağı hesaplanan toplam proje üretim kapasitemizle karşılaştırıldığında talebin yüzde 30 yedekle karşılanabileceği beklenmektedir.

2007 yılında 505 megavatı kamuya ait olmak üzere toplam 999 megavat gücünde yeni üretim tesislerinin daha işletmeye girmesiyle kurulu gücün 41 bin 184 megavat olması beklenmektedir. Sürdürülebilir gelişimin anahtarı olan Üretim Gelişim Planları yerine son yıllarda uygulaması başlatı-

lan liberal elektrik piyasaları nedeniyle Üretim Kapasite Projeksiyonu çalışmaları yapılmaya başlanmıştır. 2006-2015 dönemini kapsayan bu çalışmada halen işletmede, inşaatı devam eden ve Mayıs 2006 sonu itibarıyla lisans almış üretim tesisleri ile üretim sisteminin gelişimi dikkate alınarak üretim-tüketim dengesi incelenmiştir.

10 yıllık üretim kapasite projeksiyonuna bakıldığında, 2008 yılında 201 milyar kilovatsaat olarak gelişeceği tahmin edilen enerji talebinin; halen işletmede, inşaatı devam eden ve toplam 643 megavat kurulu gücündeki lisans almış yeni üretim tesisleri ile ortalama yağış koşullarının dikkate alındığı proje üretim kapasitelerine göre yüzde 21, kurak yağış koşullarının dikkate alındığı güvenilir üretim kapasitelerine göre ise yüzde 4.6 yedekle karşılanabileceği beklenmektedir. Güvenilir olarak belirlenmiş olan bu enerji talep projeksiyonuna göre, sistemin yeterli bir yedekle işletilebilmesi için 2009 yılından itibaren elektrik sistemine yeni santrallerin ilave edilmesinin gerekeceği görülmektedir.

Ülkemiz elektrik enerjisi talebinin sürekli, güvenilir, kaliteli ve ekonomik bir şekilde karşılanabilmesi için elektrik enerjisi üretim ve iletim gelişim planlamaları yapılmaktadır. Kuruluşumuz üstlendiği sorumluluğun önem ve bilinciyle faaliyetlerini büyük bir titizlik ve özverili hizmet anlayışıyla sürdürmektedir.

Son yıllardaki gerçekleşen tüketim değerlerine bakıldığında iki ekonomik kriz ve depremin olduğu yıllarda tüketim artış hızı yavaşlamış olmakla birlikte genellikle büyük oranda bir artış gerçekleşmiştir. Temel parametreler olarak nüfus, sanayi ve ekonomik gelişmeler dikkate alınarak yapılan talep tahmin çalışmaları sonucuna göre önümüzdeki 10 yıllık dönemde talebin ortalama yüzde 8.4 oranında artması beklenmektedir. Böylece 2010 yılında 236.7 milyar kilovatsaat olması beklenen enerji talebinin 2015 yılında 354.3 milyar

kilovatsaate ulaşacağı tahmin edilmektedir. Buna karşılık 2010 yılında 37 bin 971 megavat olması beklenen puant güç talebinin 2015 yılında 56 bin 832 megavata ulaşacağı tahmin edilmektedir.

2007 ve sonraki yıllarda kurulu gücün gelişimine ve kaynaklara dağılımına bakıldığında; yeni ilave edilecek kapasitenin ağırlıklı olarak linyit, doğal gaz ve hidrolik kaynaklardan geldiği görülmektedir. Yeni ilave kapasite, 2011 yılı sonuna kadar işletmeye gireceği beklenen inşası devam eden ve Mayıs 2006 sonu itibarıyla lisans almış üretim tesislerinden oluşmaktadır. Önümüzdeki on yıllık kurulu güç dengesi incelendiğinde ise; 2010 yılından sonra güç yedeğinin yüzde 20'nin altına düşerek kritik bir durum olduğu ve 2013 yılından itibaren de puant talebin kurulu güçten yüksek olduğu görülmektedir.

Aynı kabullerle üretim sisteminin 2007-2015 dönemi toplam üretim kapasitesi gelişimine ve enerji talebinin karşılanması durumuna bakıldığında ise; enerji yedeğinde de hızlı bir düşüş olmakta ve talebin öngörülen seviyede artması durumunda proje üretim kapasitesine göre 2011 yılından, güvenilir üretim kapasitesine göre 2009 yılından itibaren mevcut, inşası devam eden ve lisans almış üretim tesisleriyle enerji talebinin karşılanamayacağı tespit edilmiştir. Ayrıca Türkiye elektrik sisteminde hidrolik kapasite payının yüksek olmasına bağlı olarak güvenilir üretim yedeğinin proje üretim yedeğine göre belirgin bir şekilde düşük olduğu da görülmektedir.

2015 yılına kadar olan dönemde elektrik enerjisi talebinde yüksek oranda artış beklenmektedir. Hızla gelişmesi beklenen talebin ileriki yıllarda güvenilir bir şekilde karşılanması için oluşması gereken sistem kompozisyonu bu çalışma kapsamında değildir. Ancak, ileriki yıllarda görünen enerji açığının yeni üretim tesisleri ile kapatılması gerekecektir. Yapılması gereken yeni üretim tesisi yatırımlarının miktarının, hangi kaynaklardan olacağı ve zamanlamasının tespiti, uzun dönem elektrik enerjisi üretim planlama çalışması ile gerçekleştirilmektedir.

En son yapılan üretim planlama çalışması sonuçlarına göre; halen işletmede, inşaatı devam eden ve lisans almış olan kapasiteye ilave olarak 2015 yılına kadar yaklaşık 26 bin 300 megavat yeni kapasitenin işletmeye girmesi, böylece proje üretim kapasitesine göre yüzde 15-17, güvenilir üretim kapasitesine göre ise yüzde 2-5 yedek ile talebin güvenilir olarak karşılanabileceği öngörülmektedir. ■

